

Анастасія Коваль,

Київський університет імені Бориса Грінченка,
вул. Бульварно-Кудрявська, 18/2, м. Київ, 04053
a.koval@kubg.edu.ua

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0001-5622-3391>

СИНКВЕЙН У ФОРМУВАННІ МЕТОДИЧНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА НА ЗАСАДАХ ГЕРМЕНЕВТИЧНОГО ПІДХОДУ

У контексті гуманістичної парадигми освіти ми спостерігаємо переорієнтацію процесу навчання на категорію розуміння як одну з найважливіших складових формування фахових компетентностей та культури вчителя. Розробляючи методику формування методичної культури майбутнього вчителя музичного мистецтва на засадах герменевтичного підходу, ми дійшли висновку, що цей процес буде успішним за умови орієнтації освітнього процесу на діалогічну взаємодію суб'єктів навчання, добору методів та прийомів роботи з урахуванням їх спрямування на пошук глибинних смислів під час аналізу та обробки інформації, а також знаходження в інформаційному матеріалі найважливіших та суттєвих фрагментів з подальшим їх відображенням. Одним із таких методів є синквейн, особливостям застосування якого і присвячене наше дослідження. Створення синквейну є формою творчості, коли автор демонструє вміння у процесі аналізу інформації знаходити найбільш суттєві елементи, робити висновки та коротко їх формулювати.

Ключові слова: вища мистецька освіта, майбутній вчитель музичного мистецтва, герменевтичний підхід, діалог, синквейн, критичне мислення.

Anastasiia Koval

Cinquain in Developing the Methodological Culture of a Future Music Teacher Considering Hermeneutic Approach

In the context of humanistic paradigm in education, we study the reorientation of the learning process to the category of understanding as one of the most important components in developing a teacher's professional competences and culture. By designing the methodology for developing the methodological culture of a future music teacher considering hermeneutic approach, we came to the conclusion that this process will be successful provided that the educational process is oriented towards the dialogic interaction of educatees, the choice of work methods and approaches with due regard to their direction towards the search for deeper meanings during the analysis and processing of information, as well as finding the most important and essential fragments in the information material with the further reflection of such fragments. Cinquain is one of such methods and the specificities of its application became the topic of our study. Composing of a cinquain is a form of creativity when an author demonstrates their abilities to find the most essential elements when analyzing the information, make conclusions and summarize them. Out of cinquain varieties, we were most interested in a didactic one, the purpose of which is to ensure the process of free creativity of the individual without focusing on a certain number of syllables, but with semantic and syntactic requirements for each line. The use of cinquain makes it possible to test the acquired knowledge of students within a single topic and content module and, in some cases, to establish interdisciplinary links between several educational components and help students comprehend the process of professional training as a holistic system. In its turn, the creation of cinquains allows students to develop such qualities as thinking and attention, develop their critical thinking, enrich vocabulary, consolidate theoretical

knowledge of subjects and, most importantly, to express their own attitude and reasonable stance regarding certain phenomena of the educational process and to show their artistic endeavors and creativity in the process of creation.

Key words: *higher art education, future music teacher, hermeneutic approach, dialogue, cinquain, critical thinking.*

© Київський університет імені Бориса Грінченка, 2022

© Коваль А., 2022

Постановка проблеми. В умовах реалізації освітніх стандартів сучасної мистецької освіти відбувається суттєве розширення змістового поля професійної діяльності вчителя. Конкурентоспроможність майбутнього фахівця, його готовність до професійної діяльності, усвідомлення специфіки своєї професії — усе це підвищує вимоги до процесу фахової підготовки вчителів мистецького профілю. У контексті гуманістичної парадигми освіти також варто звернути увагу на переорієнтацію процесу навчання на категорію розуміння як одну з найважливіших складових формування фахових компетентностей та культури вчителя. На нашу думку, синквейн як одна з технологій навчання, активно застосовувана останнім часом в освітньому процесі, повною мірою відображає тенденції гуманістичної парадигми. Її застосування дає змогу активізувати пізнавальні процеси студентів, здатність до аналізу та обробки значних обсягів інформації, пошуку смислів, вилучення основних положень та висловлення їх кількома реченнями, що й зумовило вибір теми нашого дослідження.

Мета статті полягає в обґрунтуванні специфіки застосування синквейну у формуванні методичної культури майбутнього вчителя музичного мистецтва на засадах герменевтичного підходу.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблема формування методичної культури майбутнього вчителя є предметом досліджень багатьох науковців останніх років. Утім, попри значну кількість досліджень з даної проблематики науковці не дійшли одностайної думки щодо визначення сутності та структурних компонентів методичної культури вчителя. Деякі науковці, зокрема І. Княжева, характеризують методичну культуру як «особистісне утворення, що забезпечує можливість серед величезного розмаїття наявного в педагогічній культурі інструментарію... визначити інваріантні ідеї і знайти варіативні способи їх застосування у кожній конкретній освітній ситуації...» [2, 163]. Н. Грицай, характеризуючи методичну культуру вчителя, зазначає, що вона інтегрує в собі загальнолюдські цінності, соціальні норми, ставлення і способи діяльності [1, 4].

Для нашого дослідження важливою є позиція Н. Нікули, яка зазначає, що методична культура відображається в активності вчителя та його творчій самостійності, а також виступає

стимулом і умовою вдосконалення навчального процесу та передумовою виникнення нових ідей [4, 79]. Автор зауважує, що методична культура проявляється також у методичній майстерності, умінні пояснити, зацікавити та озброїти учнів практичними навичками.

Ґрунтуючись на дослідженнях науковців, ми розуміємо методичну культуру майбутнього вчителя музичного мистецтва як складник його професійної культури, одну із соціально-професійних характеристик, що охоплює ті прояви його духовного образу, які в практичній площині забезпечують більш чи менш успішну реалізацію різних аспектів професійної діяльності (педагогічної, організаційної, методичної, інноваційної, наукової), а саме: доцільне використання методів, прийомів та засобів навчання, саморозвиток, обізнаність з новітніми технологіями навчання, творчу активність [8, 124].

В умовах нової гуманістичної парадигми освіти актуальним для нашого дослідження є застосування герменевтичного підходу, адже саме у ньому, на думку О. Олексюк, фіксується набутий музично-естетичний і культурологічний досвід, що спирається на рефлексію, та реалізується можливість його використання для особистісно-ціннісного осмислення музики в інтерпретаційному процесі [5, 23].

Розробляючи методіку формування методичної культури майбутнього вчителя музичного мистецтва на засадах герменевтичного підходу, ми зрозуміли, що вищевказаний процес буде успішним за умови орієнтації освітнього процесу на діалогічну взаємодію суб'єктів навчання, добору методів та прийомів роботи з урахуванням їх спрямування на пошук глибинних смислів під час аналізу та обробки інформації, а також знаходження в інформаційному матеріалі найважливіших та суттєвих фрагментів з подальшим їх відображенням. Одним із таких методів є синквейн. Аналіз досліджень та публікацій з даної проблеми свідчить про те, що метод синквейну активно застосовується у педагогіці під час вивчення іноземних мов [3; 7], світової історії та в логопедії. Проте проблема застосування цього методу у мистецьких галузях є недостатньо дослідженою.

Методологія дослідження ґрунтується на загальнотеоретичних та методологічних положеннях філософії, психології та педагогіки щодо формування методичної культури майбутнього

вчителя музичного мистецтва на засадах герменевтичного підходу та умов ефективного застосування методу синквейну у підготовці майбутніх фахівців мистецьких дисциплін. Для реалізації поставленої мети застосовувалися методи теоретичного та емпіричного дослідження (аналіз наукової літератури, синтез, систематизація, узагальнення).

Виклад основного матеріалу. У процесі фахової підготовки студентів уміння якісно аналізувати інформацію, резюмувати її, висловлювати власне ставлення через певні ідеї та уявлення є важливими навичками цілісної особистості здобувачів освіти. Вищевказані процеси потребують від студентів вдумливої рефлексії, що ґрунтується на багатому досвіді та теоретичних знаннях з певної проблематики. Одним із методів, що дає змогу здійснити процес рефлексії, аналізу та синтезу інформації, узагальнення понять та висловлення особистісного ставлення студентів до певного явища, є *синквейн* (у деяких науковців також можна зустріти назву «сенкан»). Створення синквейну є формою творчості, коли автор демонструє уміння у процесі аналізу інформації знаходити найбільш суттєві елементи, робити висновки та коротко їх формулювати. Сучасні науковці, зокрема Ю. Шпічка, підкреслюють визначальну роль синквейну у формуванні критичного мислення особистості як системи розумових стратегій і комунікативних якостей, що дозволяє людині ефективно взаємодіяти з інформаційною реальністю [6]. Лише за умови наявності самостійної осмисленої життєвої позиції особистості підвищується ефективність освіти, тому що процес навчання та фахової підготовки стає усвідомленим, умотивованим та рефлексивним.

Синквейн як метод навчання розвинувся під впливом японської поезії в американських школах у ХХ ст. Назва методу походить від французького слова, яке означає «п'ять». *Синквейн* — це вірш, що складається з п'яти рядків і будується за певними правилами. Традиційний синквейн походить від японських літературних жанрів хоку і танка та ґрунтується на підрахунку складів у кожному вірші: 2 — 4 — 6 — 8 — 2 (усього 22 склади). Серед різновидів є також зворотний та дзеркальний синквейн, синквейн-метелик, король та гірлянда синквейнів. Проте з точки зору педагогіки можна виокремити ще один вид синквейну — *дидактичний*. Його мета полягає у забезпеченні процесу вільної творчості особистості без орієнтації на певну кількість складів, а зі змістовими та синтаксичними вимогами до кожного рядка. Такий твір — це п'ятирядковий неримований вірш, що складається за певним алгоритмом із одинадцяти слів.

Правила написання синквейну:

- перший рядок — це тема синквейну. Одне слово — іменник;

- другий рядок — два прикметники, що розкривають тему синквейну;
- третій рядок — три дієслова, що описують дії, які стосуються теми синквейну;
- четвертий рядок — ціла фраза з декількох слів, якою студент висловлює своє ставлення до теми синквейну (перший рядок). Це може бути як крилата фраза, так і особиста думка студента у контексті заданої теми;
- п'ятий рядок — це слово, яке дає змогу по-новому інтерпретувати тему синквейну і цим самим висловлює ставлення студента до теми.

Кожен синквейн є неповторним, бо у процесі творення студент висловлює свою життєву позицію, що визначається особистим досвідом та творчими здібностями.

Під час складання синквейнів відбуваються такі важливі процеси, як: підвищення у студентів інтересу до матеріалу, що вивчається; розвиток образного мислення та творчих здібностей; вдосконалення комунікативних навичок та вміння змістовно і лаконічно висловлювати свої думки; скорочення відрізка часу, необхідного для запам'ятовування інформації; збагачення словникового запасу тощо.

Вправи, які передбачають створення синквейну, є простими у застосуванні та сприймаються як дослідницька діяльність, що має значний дидактичний потенціал. Застосування цього методу дає змогу здійснити перевірку засвоєних знань студентів у рамках однієї теми, змістового модуля, а у деяких випадках — встановити міждисциплінарні зв'язки між кількома освітніми компонентами та допомогти студентам усвідомити процес фахової підготовки як цілісну систему. Також створення синквейнів студентами сприяє розвитку таких якостей, як мислення та увага, критичному мисленню, збагаченню словникового запасу, закріпленню теоретичних знань з дисциплін і, що найголовніше — висловленню власного ставлення та обґрунтованої позиції щодо тих чи інших явищ освітнього процесу, прояву творчості та креативності.

Для нашого дослідження важливим є усвідомлення того, що синквейн можна застосувати і як індивідуальний засіб роботи зі студентами, і як колективний. Процес створення синквейну групою студентів з 4–5 осіб передбачає активізацію їхніх комунікативних якостей, адже для ефективного аналізу, обробки інформації, пошуку та інтерпретації ключових позицій із заданої теми студентам потрібно співпрацювати. Іншими словами, відбувається діалогічна взаємодія суб'єктів освітнього процесу «студент — студент», коли через діалог, обговорення різних позицій, обґрунтування думок студенти

досягають спільного рішення, передавши максимум смислу та інтерпретації певного явища у мінімумі слів, результатом якого є створений синквейн. Ці позиції безпосередньо переграються зі специфікою нашого дослідження, коли процес формування методичної культури на засадах герменевтичного підходу передбачає діалогічну взаємодію студентів та авторську інтерпретацію педагогічних явищ через розуміння їх специфіки та структури.

Ми вже говорили про те, що, у нашому розумінні, сформована методична культура майбутнього вчителя музичного мистецтва передбачає реалізацію різних аспектів професійної діяльності. Розуміння специфіки кожного аспекту майбутньої професійної діяльності є запорукою її подальшої ефективної організації. У контексті міркувань про культуру як загальнонаукову категорію синквейн є тим методом, що допоможе нам зрозуміти, який смисл вкладає кожен студент у таке глибоке філософське поняття. Наведемо приклади синквейну на тему «Культура»:

Синквейн 1. Культура.
Духовна, професійна.
Формує, розвиває, виховує.
Характеризує кожного як особистість.
Мораль.

Синквейн 2. Культура.
Антична, середньовічна.
Вивчає, навчає, створює.
Картина світу через мистецтво.
Розвиток.

Якщо говорити власне про методичну культуру майбутнього вчителя музичного мистецтва, то створення студентами синквейну допоможе викладачеві збагнути, чи розуміють вони специфіку своєї майбутньої професії та на які аспекти потрібно зробити акцент у процесі фахової підготовки. Кілька прикладів синквейну на тему «Учитель»:

Синквейн 3. Учитель.
Досвідчений, компетентний.
Навчає, спрямовує, зацікавлює.
Професія не для всіх.
Професіонал.

Синквейн 4. Учитель.
Активний, цілеспрямований.
Розповідає, запитує, розуміє.
Допомагає повірити в себе.
Наставник.

На думку Ю. Щербини, «...використання методу синквейну створює умови для розвитку самореалізації особистості та допомагає досягти її високого інтелектуального розвитку. Використання синквейну є дієвим засобом активізації пізнавальної та творчої діяльності студентів, який не лише допомагає організувати діалог, а й дозволяє відпрацьовувати навички аналізу тексту, сприяє індивідуалізації навчання, забезпечує мовленнєвий розвиток... надає їм можливості для самовираження і самореалізації засобами іноземної мови...» [7, 93]. Для нашого дослідження вищевказана думка є важливою, оскільки автор підкреслює роль синквейну в організації діалогу між студентами, що повертає нас до нашого твердження про провідну роль діалогічної взаємодії у процесі формування методичної культури майбутнього вчителя музичного мистецтва на засадах герменевтичного підходу. Це потребує від нас постійного пошуку нових технологій, методів та прийомів роботи зі студентами не лише з метою формування у них загальних та спеціальних компетентностей, що зроблять їх конкурентоспроможними на ринку праці, але й для мотивування їх до самостійності, неперервного пошуку та самоосвіти. Адже культура вчителя — це не лише здобуті знання та сформовані компетентності, але й професійна майстерність, здатність до творчого пошуку, саморефлексії та самовдосконалення. Усе це буде можливим, якщо у процесі фахової підготовки ми забезпечимо розуміння майбутніми фахівцями їхньої майбутньої професії.

Висновки. Використання синквейну в освітньому процесі закладів вищої мистецької освіти, зокрема під час формування методичної культури майбутнього вчителя музичного мистецтва, створює умови для самореалізації, активізації пізнавальної та творчої діяльності студентів, допомагає вдосконалити комунікативні уміння студентів та навички аналізу значних обсягів інформації. Процес фахової підготовки — складний і довготривалий, тому потребує від викладача збереження у студентів умотивованості до навчання, самоосвіти, саморозвитку, самоаналізу та само-refлексії. За умови застосування методу синквейну у фаховій підготовці майбутніх вчителів музичного мистецтва ми не просто оптимізуємо освітній процес, а й підготуємо конкурентоспроможних фахівців у галузі мистецької освіти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Грицай Н. Б. Методична культура як важливий компонент системи методичної підготовки майбутнього вчителя біології. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2012. № 7 (25). С. 3–9.
2. Княжева І. А. Теоретико-методологічні засади розвитку методичної культури майбутніх викладачів педагогічних дисциплін в умовах магістратури: дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04: 13.00.08. Одеса, 2014. 534 с.

3. Краснова Н. В., Сорокіна Г. М., Бабак Г. С. Використання методичного прийому «сенкан» на заняттях з іноземної мови. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. Дрогобич, 2021. Вип. 38. Т. 2. С. 145–149.
4. Нікула Н. В. Формування методичної культури майбутніх учителів початкових класів у процесі професійної підготовки: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Чернівці, 2018. 365 с.
5. Олексюк О. М., Ткач М. М., Лісун Д. В. Герменевтичний підхід у вищій мистецькій освіті: кол. моногр. Київ: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2013. 164 с.
6. Шпичка Ю. О. Синквейн як прийом технології розвитку критичного мислення. *Педагогічна майстерність*. 2015. № 1 (49). С. 10–14.
7. Щербина Ю. М. Універсальний метод Синквейна як один з інноваційних прийомів у розвитку критичного мислення особистості на заняттях з іноземної мови. *Materials of the XI International Scientific and Practical Conference "Conduct of Modern Science. Sheffield: Science and Education LTD*, 2015, 13. *Pedagogical Sciences*. С. 90–93
8. Oleksiuk O., Koval A. Hermeneutic Analysis of a Music Piece as a Factor for Development of Methodological Culture of a Future Music Teacher. *Theoretical and Practical Aspects of the Development of the European Research Area: monograph*. 2nd ed., Riga, Latvia: Baltija Publishing, 2020. 334 p., 120–139 pp. DOI: 10.30525/978-9934-588-53-2-20

REFERENCES

1. Hrytsai, N. B. (2012). Metodychna kultura yak vazhlyvyi komponent systemy metodychnoi pidhotovky maibutnioho vchytelia biolohii [Methodical Culture as an Important Component of Methodical Training of the Future Biology Teachers]. *Pedahohichni nauky: teoriia, istoriia, innovatsiini tekhnolohii*, 2012, 7 (25), 3–9 pp. (in Ukrainian).
2. Kniazheva, I. A. (2014). Teoretyko-metodolohichni zasady rozvytku metodychnoi kultury maibutnykh vykladachiv pedahohichnykh dystsyplin v umovakh mahistratury [Theoretical and Methodological Principles of Developing the Methodological Culture of Future Teachers of Pedagogical Subjects under the Master's Program]. *Doctor's thesis*, Odesa (in Ukrainian).
3. Krasnova, N. V., Sorokina, H. M., & Babak, H. S. (2021). Vykorystannia metodychnoho pryiomu «Cinquain» na zaniattiakh z inozemnoi movy [Use of the Methodological Method of Cinquain in Foreign Language Classes]. *Naukovyi zbirnyk «Aktualni pytannia humanitarnykh nauk»: mizhvuzivskyi zbirnyk naukovykh prats molodykh vchenykh Drohobytskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Ivana Franka* [Academic Collection "Actual Issues of Arts": multi-university collection of academic papers of young scholars of Drohobych State Pedagogical University named after Ivan Franko], issue 38, volume 2, 145–149 (in Ukrainian).
4. Nikula, N. V. (2018). Formuvannia metodychnoi kultury maibutnykh uchyteliv pochatkovykh klasiv u protsesi profesiinoi pidhotovky [Development of Methodological Culture of Future Primary School Teachers in the Process of Professional Training]. *Candidate's thesis*, Chernivtsi (in Ukrainian).
5. Oleksiuk O. M., Tkach M. M., & Lisun, D. V. (2013). Hermenevtychnyi pidkhid u vyshchii mystetskii osviti: kolekt. monohraf. [Hermeneutic Approach in Higher Art Education: multi-authored monograph]. K.: Borys Grinchenko Kyiv University, 164 (in Ukrainian).
6. Shpichka, Yu. O. (2015). Cinquain yak pryiom tekhnolohii rozvytku krytychnoho myslennia [Cinquain as a Method of Technology for the Development of Critical Thinking]. *Pedahohichna Maisternist*, 2015, № 1 (49), 10–14 (in Ukrainian).
7. Shcherbyna, Yu. M. (2015). Universalnyi metod Cinquain yakodyn z innovatsiinykh pryiomiv u rozvytku krytychnoho myslennia osobystosti na zaniattiakh z inozemnoi movy [Universal Method of Cinquain as One of the Innovative Methods in the Development of Critical Thinking of a Person in Foreign Language Classes]. *Materials of the XI International Scientific and Practical Conference "Conduct of Modern Science". Sheffield: Science and Education LTD*, issue 13, 90–93 (in Ukrainian).
8. Oleksiuk, O., Koval, A. (2020). Hermeneutic Analysis of a Music Piece as a Factor for Development of Methodological Culture of a Future Music Teacher. *Theoretical and Practical Aspects of the Development of the European Research Area: monograph*, 2nd ed., Riga, Latvia: "Baltija Publishing", 334 p., 120–139 pp. (in Ukrainian). DOI: 10.30525/978-9934-588-53-2-20

Стаття надійшла до редакції 30.06.2022 р.
Прийнято до друку 29.07.2022 р.